

ZPRÁVY

*Společnost
Františka Bílka*

4
červen 1996

Dne 10. dubna 1996 se konalo výroční shromáždění Společnosti Františka Bílka v budově YMCA, Na Poříčí 12.

Záznam o jednání

Přítomno 19 osob a 4 hosté

1. Zahájení a uvítání hostů Šimice
Mínutou ticha uctěna památka zesnulé PhDr. Marie Pavlíkové
2. Přednesení navrženého jednacího programu Šimice
3. Přednes vybraných textů z díla Františka Bílka Milan Friedl
4. Vzpomínka na léta strávená s rodinou Bílkových ak.malíř
Jan Kudláček
5. Zpráva o činnosti Společnosti Františka Bílka Šimice
6. Revizní zpráva Mířejovský
7. Plán činnosti: Mířejovský
Rok 1996
 - účast na odhalení reliéfu od Františka Bílka v Klokotech u Tábora (září),
 - vzpomínková slavnost u příležitosti Bílkových výročí (říjen, listopad),
 - vydávání Zpráv.Rok 1997 - 125. výročí narození F. Bílka
 - uspořádat v letních měsících v Táboře a Českých Budějovicích za podpory tábořského Husitského muzea výstavu grafik a drobných plastik Františka Bílka,
 - zvažuje se možnost vydání faksimile „Stavba budoucího chrámu v nás“ (náklad 60 až 80 tis. Kč - nutno sehnat sponzora),
 - spoluúčast na výstavě pořádané Národní galerií a Galerií hlavního města Prahy ve Veletržním paláci,
 - vydávání Zpráv,
 - na jaře zájezd do kraje O. Březiny (Jaroměřice, Nová Říše ...).
8. Volba nového výboru
9. Dr. Václav Potoček pozdravil přítomné jménem Svatoboru a pozval k účasti na akcích této spřátelené Společnosti.
Za Společnost Otokara Březiny informovala o její činnosti paní Emilie Mohylová.
10. Závěrečné slovo Šimice

Zpráva o činnosti Společnosti Františka Bílka

Přibyslav Šimice, předseda

Milí přátelé,

minulý rok jsme se snažili získat sponzora a navázat kontakty s Ministerstvem kultury ČR za účelem podpory při oslavách 125. výročí narození Františka Bílka. Dr. Maršálková mně nemohla poskytnout informace o výraznější iniciativě ministerstva v této věci pro nedostatek finančních prostředků.

Pan Josef Císařovský vypracoval velmi pěkný scénář krátkého filmu o Františku Bílkovi, ale nepodařilo se nám získat sponzora na jeho realizaci.

Návrh na ustavení skupiny odborníků, kteří by připravili scénář oslav 125. výročí Bílkova narození, jsme adresovali MKČR. Svolání této skupiny bylo podmíněno účastí NG, kde se však řešily závažné otázky - jmenování nového ředitele a dokončení rekonstrukce a zpřístupnění sbírek moderního umění ve Veletržním paláci. Ke kontaktu MKČR a NG v této věci došlo až v listopadu minulého roku. Celá záležitost je v jednání.

Dr. Mířejovský dohodl s Husitským muzeem v Táboře uspořádání výstavy grafik a drobných plastik Františka Bílka v Táboře a Českých Budějovicích v roce 1997. Výstava by mohla být koncem roku přemístěna do Prahy. V tábořském muzeu také připravují vydání faksimile Bílkova díla „Stavba budoucího chrámu v nás“ - snažíme se pomoci v hledání sponzora.

V lednu minulého roku jsme obdrželi dopis od paní Aleny Bártové, vnučky F. Bílka. Oznamovala nám, že hodlá přijet do Prahy a sejít se s námi. Prahu sice navštívila, ale k setkání s námi nedošlo.

Zásluhou nedávno zemřelé PhDr. Pavlíkové si mohli členové Společnosti vyslechnout velice zajímavou přednášku Dr. Kostílkové z Archivu Pražského hradu o historii Bílkova oltáře v chrámu sv. Víta. Dr. Kostílková přislíbila zpracovat přednášku pro některé z příštích čísel Zpráv.

V červnu jsme společně s Církví československou husitskou uspořádali výlet za Bílkovým dílem do Votic, Chýnova, Českých Budějovic, Vodňan a Husince.

Závěrem bych chtěl poděkovat za obětavou práci všem členům výboru, zvláště pak paní Musilové a Dr. Mířejovskému. Náš dík patří i zesnulé PhDr. Pavlíkové, jejíž obětavou práci pro naši Společnost, její taktnost a vlídný úsměv budeme velice postrádat.

Uvítali bychom pomoc každého z Vás, kdo má zájem spolupracovat se Společností Františka Bílka. Pokud budete mít připomínky nebo náměty k výroční zprávě, prosím, abyste se přihlásili

Děkuji za pozornost.

Revizní zpráva o hospodaření Společnosti Františka Bílka

Příjmy :	zůstatek z roku 1994	26.026,30 Kč
	členské příspěvky	1.676,- Kč
	ostatní příjmy	3.108,10 Kč
	(dar Církve čsl. husitské 1.700 Kč dar Dr. Pavlíkové 1.100 Kč)	
	C e l k e m	30.810,40 Kč
Vydání:	vydávání Zpráv	2.135,- Kč
	režie Společnosti	3.881,- Kč
	C e l k e m	6.016,- Kč
Zůstatek k 31.12.1995		24.794,40 Kč
	z toho na hotovosti	1.157,70 Kč
	ve spořitelně	23.636,70 Kč

Členské příspěvky za rok 1995 jsou více než o polovinu nižší. Vzniklo to tím, že červnové číslo „Zpráv“, v němž byla i složenska, bylo odesláno až koncem prosince a členové nemohli své příspěvky uhradit včas. Paní Marie Šimůnková byla kooptována do výboru Společnosti a od 1. ledna 1996 převzala funkci pokladní.

Lubomír Měřejovský

ThDr. Bohuslav Souček a František Bílek

(U příležitosti umístění reliéfu Táborští radikálové od F. Bílka v Klokotech - 1996)

Má-li být letos v Klokotech u Tábora umístěn reliéf Františka Bílka upomínající krutou smrt tábořských radikálů („pikartů“, či posměšně „adamitů“) bude namíste zamyslet se nad otázkou, proč se Bílek rozhodl ztvárnit tuto událost, a případně, kdo jeho práci inspiroval, a konečně i financoval.

V pozadí vzniku tohoto nevelkého avšak patetického díla se objevuje osobnost a myšlení ThDr. Bohuslava Součka, bývalého faráře českobratrského evangelického sboru v Táboře.

Nejprve tedy několik slov o tomto pozoruhodném kazateli, který v mnoha směrech ovlivnil Bílkovu tvorbu. Pocházel z polabské evangelické statkářské rodiny (nar. 17.8.1887 v Ovčárech u Kolína). Rodinné a církevní prostředí položilo výrazný základ jeho orientaci. Evangelium Ježíšovo, chápáno v duchu bratrských výkladů, úcta k Husovi, k husitství a ke Komenskému tvořily hodnotové dominanty jeho životní angažovanosti. V jejich světle se pokoušel najít odpovědi na nejednu výzvu své doby. Už jako student kolínského gymnázia intenzivně prožíval rozpor Darwinovy evoluční teorie s křesťanskými představami o stvoření světa a člověka. Odpověď našel, a v tomto duchu působil i v církvi, že je třeba brát stejně vážně všechny navzájem se doplňující funkce vědy a víry. Při svých teologických studiích v Halle, Berlíně a Vídni se musel vyrovnávat s dalšími jevy počátku 20. století. Na hlavních ulicích

Berlína vídal pochodující vojáky, živý symbol prušáckého militarismu, v průmyslových čtvrtích téhož města se zájmem naslouchal veřejným projevům Karla Liebknechta mobilizujícího dělnické hnutí před první světovou válkou.

Pěťadvacetiletý nastoupil jako diasporní duchovní kazatelské stanice reformovaného sboru v Táboře (1912) již s vyhraněnými názory a představami o poslání církve. Po válce se navíc přiklonil k interpretaci dějin českého národa a pojetí demokracie T.G.Masaryka, a rozhodl se dát jeho heslu „Tábor je náš program“ konkrétní obsah v životě sboru.

Souček byl jeden z mála křesťanských „světců“, který vzal vážně Ježíšovu radu bohatému mládenci: „Jdi, prodej statek svůj a rozdej chudým.“ Po smrti otcově, se souhlasem matky, prodal rodný statek a z výtěžku pomohl financovat celou řadu projektů, na něž malý tábořský sbor neměl prostředky. Nemalá část připadla i na podporu prací F. Bílka.

Poválečná euforie svobody nacházela u nekatolických církví výraz ve stavbě kostelů a modliteben. Souček se rozhodl, a přesvědčil o tom i členy sboru, nekráčet touto cestou; byl přesvědčen, že nastal čas, aby církve nejprve přispívaly k řešení sociálních a kulturních potřeb společnosti.

Už v roce 1920 otevřel Dětský domov Komenského v Příběnické ulici pro válečné sirotky vedený formou náhradní rodiny - myšlenkou, kterou mnohem později realizovalo hnutí SOS vesniček. V roce 1924 zahájil budování Masarykova studentského a učňovského domova, internátu pro nemajetné studenty a učně bez ohledu na jejich náboženskou příslušnost. Sál v suterénu sloužil ve všední dny přednáškám, divadlům, hudebním představením, v neděli se tam konaly bohoslužby. (Souček: „Kostel si postavíme, až splníme jiné, naléhavější úkoly.“)

Souček byl také přesvědčen, že město Tábor zůstává mnoho dlužno husitskému dědictví, proto se aktivně účastnil práce Společnosti pro vybudování Husova pomníku v Táboře, a také ve spolupráci s F. M. Bartošem a jinými se podílel na založení Jihočeské společnosti pro zachování husitských památek.

V této době, na počátku dvacátých let, se spřátelil s chýnovským sochařem Františkem Bílkem. Z útržků vzájemné korespondence a hlavně ze vzpomínek, které mi dr. Souček sděloval, lze odhadnout, že se setkaly dvě osobnosti, které měly čím se navzájem obohatit. Vedly dlouhé rozhovory o duchovním obsahu husitství, české reformace a o poslání českého národa. Souček v období příprav na stavbu Husova pomníku v Táboře zastával názor, aby jeho realizací byl pověřen F. Bílek, což se i stalo. Výsledné dílo nese stopy Součkova myšlení a jeho chápání dynamického duchovního vývoje husitství, počínaje Kozím hrádkem (kázání), přes kostnické vězení (dopisy), kostnickou hranici (věrnost pravdě), rozporností obrany Husova dědictví (revoluce - pacifismus) konče. Součkovi záleželo na tom, aby Hus nestál v plamenech pouze v prorockém vzepětí, ale aby měl v ruce „Písmo“ (Bibli), a aby stál obrácen k centru města Tábora. (Někteří táborští radní byli totiž názoru, že by Hus měl „hledět k nádraží“ a tím směrem hlásat svou „pravdu“.)

Intenzivní spolupráce Součka s Bílkem se dále rozvíjela v období příprav na ztvárnění čtyř reliéfů, které měly být umístěny na čelech Masarykova domova (pro chlapce) a na něj navazujícího domova Charlotty Masarykové (pro děvčata). Souček se rozhodl pro čtyři motivy a určil pro ně ideové charakteristiky: „Jan z Kalicha - v připomínku boje, který nebyl dobojován“, „Petr Chelčický - aby vespolek sobě sloužili každý podle zvláštního daru sobě daného“, „Boží bojovníci“ a „Táborské ženy“. První dva byly realizovány a jsou umístěny na budově ve Smetanově ulici. Druhé dva jsou ve skutečné velikosti v sádře a byly uloženy v Masarykově domově; když byla budova státním zásahem odňata církvi pro účely internátu zdravotní školy, byly přemístěny se souhlasem paní Mildové, dcery umělce, do Bílkova atelieru v Chýnově (1962), kde jsou dodnes. Pěčí Galerie hl. m. Prahy byly restaurovány v roce 1994 (škoda, že jen jeden je instalován, druhý je v depozitáři, ačkoli patří k sobě). Tvorbu reliéfů

financoval B. Souček s pomocí apanáže, kterou dostávala od rodičů jeho manželka. Věnoval je českobratrskému evangelickému sboru v Táboře, který je nadále jejich vlastníkem. Členové sboru se podíleli pouze sběrem barevných kovů na odlití.

Posledním tématem rozhovorů Součka s Bílkem byla otázka role tábořských radikálů, „pikartů“ v dějinách. Souček byl přesvědčen, že Tábor dluží i jim důstojný památník. V chaotickém, až fanatickém, myšlení pikartů, často nevraživě zkreslovaném soudobými svědky, Souček rozpoznával přece jen prorockou vizi. Cítil souběh svého myšlení s jejich názory, že se chléb a víno při eucharistii neproměňují, ale jsou „pouhým znamením duchovní přítomnosti Kristovy“ (což po stu letech hlásal Zwingli), že „Bůh není v nebi, ale v dobrých lidech, a čerti ne v pekle, ale v lidech zlých“, že se v přicházejícím království Božím, chápaném pozemsky, „nebudou platit daně“, a že se nemýlili, když Krista nazývali „svým bratrem“. Souček u nich rozpoznával svítání věku racionalismu, a v jejich chiliasmu očekávání nově uspořádané společnosti bez břemen církevního a vrchnostenského útlaku. Jejich utopické naděje rezonovaly také v Bílkově představě slepců tápajících v temnotách na cestě za světlem.

Bílek na základě Součkovy objednávky vytvořil (asi 1937-38) nevelkou sádrovou hnědě patinovanou skicu tábořských vizionářů upalovaných pragmatickým Žižkou. Na reliéfu vidíme dvě postavy stojící v plamenech, snad Kániše a „ještě jednoho kněze“, které Žižka osobně vyslyšel a jejichž názory odmítl. Souček s koncepcí souhlasil. Rozvinutí myšlenky do důstojného formátu překazil rozpad Československa, válka a Bílkova smrt (1941).

Souček choval reliéf na předním místě nejprve ve své pracovně ve Smetanově ulici, a od roku 1952, kdy odešel do důchodu, v Příběnické ulici. Počátkem šedesátých let mě požádal, abych se pokusil reliéf nechat odlít do bronzu. Měl k tomu nastřádány dvě bedny odpadků barevných kovů. Podařilo se mi získat zájem dvou slévačů, kteří jej odlili ve slévárně Svitlu v Sezimově Ústí. Za svou práci nežádali žádnou odměnu, ani nepřijali nabízený kov. Lituji, že si nepamatuji jejich jména, protože mi řekli, že bylo pro ně „ctí udělat takovou maličkost pro památku díla mistra Bílka“. Za velkou nehodu pokládám skutečnost, že při odlévání zanikl Bílkův sádrový originál. Mosazný odlitek je unikátem, z opatrnosti by bylo potřebné pořídit aspoň jednu sádrovou kopii.

Dalším krokem bylo Součkovu naléhání na Jihočeskou společnost pro uchování husitských památek, aby reliéf vhodným způsobem umístila, nejlépe v Klokotech. Téměř na každé schůzi Společnosti počátkem šedesátých let byla tato otázka na pořadu jednání. Nejpriznivějším obdobím pro tento záměr bylo „jarní tání“ roku 1968. Den klokotské popravky není znám, ale Souček navrhl datum 21. srpna, kdy v roce 1421 byli rozhodnutím roudnického arcibiskupa Konráda někteří pikarti, mezi nimi Martin Húska, popraveni. Jeden pražský konšel byl vyslán, aby je mučením odvrátil od bludů. „Nepovolili, ale pravili: Ne my, ale vy svedeni bludným kněžstvem bloudíte a klekáte před stvořením, totiž chlebem, a byli za velkého shonu upálení zabeďněni v sudě.“ Zmiňuji tuto zprávu ze staré kroniky, protože lze předpokládat, že byla také předmětem rozhovorů mezi Součkem a Bílkem.

V roce 1968 vyvinula Jihočeská společnost veliké úsilí uskutečnit řadu svých záměrů. Uspořádala pouť na horu Tábor u Nemějic, což po mnoho let nebylo možné; ve spolupráci s obnoveným Klubem československých turistů realizovala další ze Součkových podnětů a postavila skromný památník „poutí na hory“ na hoře Beránek u Hlasiva. Nepodařilo se jí však získat podporu tábořských a klokotských představitelů, kteří byli zavaleni turbulencí doby, na postavení pomníku Tábořským radikálům. Kámen na upevnění reliéfu byl sice zajištěn, ale bylo rozhodnuto uspořádat pouze vzpomínkovou slavnost, při níž by byla důstojně představena Bílkova práce. Dne 21. srpna toho roku byla však veřejnost zcela zaujata jinými starostmi a ke slavnosti nedošlo. Byla odložena na další rok, ale datum 21. srpna zůstalo na dlouhou dobu nevhodným dnem ke vzpomínce na prorocké radikály.

Lze doufat, že nyní (1996) se podaří spojenému úsilí Jihočeské společnosti, Husitského muzea a tábořské městské správy vztyčit památník, v němž se snoubí očekávání nového věku kлокotských mučedníků s uměleckým dědictvím Františka Bílka a duchovním zápasem Bohuslava Součka.

Na závěr nemusí být naškodu zmínit i několik dalších plodů Součkova úsilí, které po sobě zanechal na Tábořsku. Nadále slouží Dětský domov Komenského (školka a domov důchodců) a Masarykův domov (sociální zařízení). K zamyšlení vybízí celá řada památných kamenů husitského hnutí: památník Matěji z Janova v Janově, památník na hoře Tábor u Nemějic, na hoře Beránek u Hlasiva a na místě poslední husitské bitvy u Křeče u Černovic. Literaturu obohatil o drobné spisy husitské (např. řeč husitského diplomata P. Payna „Engliše“ před císařem Zikmundem v Bratislavě, kde po prvé zazněla věta „Pravda Páně vítězí“), Komenského, Chelčického v edici Skryté poklady, kterou sám financoval. Hlavně pak vědeckou práci o husitských českých biblích, k níž shromáždil mikrofilmy všech husitských rukopisů, z nichž většina je v zahraničí, kriticky je zpracoval, aby dokumentoval jejich vliv na tvorbu a ortografii českého jazyka a husitskou teologii. S pomocí synodní rady českobratské církve evangelické vyšel zlomek tohoto jeho životního díla „Česká apokalypsa v husitství - z dějin textu Zjevení Janova od Konstantina k husitství“ (Synodní rada ČCE, 1967).

ThDr. Bohuslav Souček zemřel 30.12.1983 v Praze ve věku 96 let. Jeho přátelství obohatilo Bílkovu tvorbu nesenou mystickým a nadčasovým vnímáním, inspirovaným O. Březinou a J. Zeyerem, o vazbu na duchovní podstatu dějinných zápasů a umožnilo mu i hmotně, aby ji vyjádřil. Souček byl člověk, který se vzdal svého majetku a všechny své síly věnoval rozvoji sociální práce, duchovní osvětě a propagaci nadčasových hodnot dědictví české reformace. Zaslouhuje si nejen obdiv, ale zve k následování.

(Pro Jihočeskou společnost pro zachování husitských památek vypracoval
ThDr. Lubomír Mířejovský)

* * *

Jihočeská společnost pro zachování husitských památek plánuje odhalení reliéfu Tábořští radikálové v Klokotech na podzim tohoto roku.

Drobné zprávy:

Exponáty z pražské Bílkovy vily reprezentovaly české secesní umění na mezinárodní výstavě Art Nouveau ve Střední Evropě, která probíhala do 9. června v Kodani, v expozici nazvané Bílkova vila v Praze a její tvůrce.
LN, 15. května 1996

V nakladatelství VOTOBIA vyšly Březinovy Eseje. Edičně je připravil, vydavatelskými poznámkami a doslovem je opatřil Petr Holman. Svazek zahrnuje jak známé texty *Hudba pramenů* a *Skryté dějiny*, tak dva příležitostné eseje (o díle Sigismunda Boušky a Františka Bílka) a další drobné práce.
LtN, 13. dubna 1996

Obsažnou studii o Bílkově chýnovské vile připravila Marie Halířová pro časopis Architekt (ročník XLI, září 1995) . Autorka je vedoucí sochařské sbírky Galerie hlavního města Prahy.

V Bulletinu 2/96 Klubu přátel Hollar byla uveřejněna stať Aleše Nevečeřala o vztahu Zdenky Braunerové k Františku Bílkovi.

Recenzi knihy Moderní revue 1894 - 1925 (v originální grafické úpravě vydalo nakladatelství Torst) přinesl Ateliér č. 11 z 23.5.1996.

V roce 1997 vydá Ministerstvo hospodářství ČR, odbor pošt pamětní známku Františka Bílka v hodnotě 12 Kč.

Pozvánka:

SVATOBOR plánuje na 9. listopadu 1996 výlet (vlakem) do Litoměřic s prohlídkou památníku K.H.Máchy, muzea, galerie a památek města, za příznivého počasí i výstup na Radobýl. Informace na tel. 3429151.

Přiložená složenko je na úhradu členských příspěvků na rok 1996. Výše členských příspěvků se nezměnila (50 Kč, studenti a důchodci 25 Kč). Za dobrovolné dary budeme vděční.

Kontaktní adresy:

ThDr. Lubomír Mířejovský
Lečkova 1516
149 00 Praha 4 - JM
(jednatel)

Iva Musilová
Banskobystrická 3
160 00 Praha 6
tel. 3429151, 20207887

Podávání novinových zásilek povolila Česká pošta, s.p. - 02 Východní Čechy
č.j.: PP/1 - 133/96 ze dne 9.1.1996.